

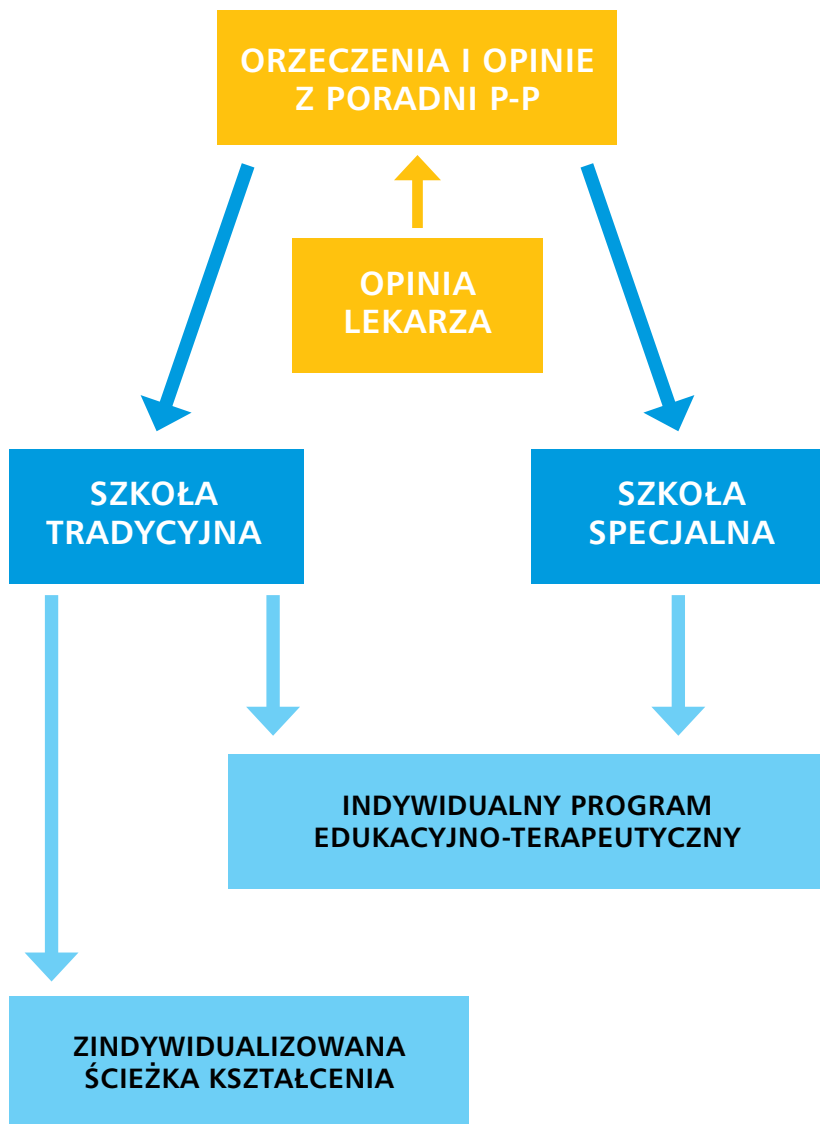
Elżbieta Kucińska

Jak pomóc uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi?

Informacja dla lekarzy,
rodziców i nauczycieli

UCZEŃ ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI

SPECJALNE POTRZEBY EDUKACYJNE

Uczniowie ze **specjalnymi potrzebami edukacyjnymi** to:

1 Uczniowie posiadający **orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego**, wydane przez poradnię psychologiczno-pedagogiczne z powodu:

- niepełnosprawności, w tym niesłyszący, słabosłyszący, niewidomi, słabowidzący, z niepełnosprawnością ruchową (w tym z afazją), z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym lub znacznym, z autyzmem (w tym z zespołem Aspergera), z niepełnosprawnościami sprzężonymi, zwani „uczniami niepełnosprawnymi”,
- niedostosowania społecznego, zwani „uczniami niedostosowanymi społecznie”,
- zagrożenia niedostosowaniem społecznym, zwani „uczniami zagrożonymi niedostosowaniem społecznym” – wymagający specjalnej organizacji nauki i metod pracy.

2 Uczniowie posiadający **orzeczenie o indywidualnym nauczaniu** lub o potrzebie **indywidualnego rocznego obowiązkowego przygotowania przedszkolnego**, wydane przez poradnię psychologiczno-pedagogiczne z uwagi na stan zdrowia, który uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły. **Od 1 IX 2017 indywidualne nauczanie realizuje się w domu lub miejscu pobytu ucznia.**

3 Uczniowie posiadający **opinię z poradni psychologiczno-pedagogicznej** dotyczącą:

- potrzeby wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka,
- potrzeby odroczenia realizacji obowiązku szkolnego,
- potrzeby objęcia dziecka pomocą psychologiczno-pedagogiczną,
- specyficznych trudności w uczeniu się (dysleksja, dysgrafia, dysortografia, dyskalkulia),
- potrzeby dostosowania wymagań edukacyjnych,
- potrzeby objęcia ucznia pomocą w formie klasy terapeutycznej,

- potrzeby objęcia ucznia pomocą w formie zindywidualizowanej ścieżki realizacji obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego lub zindywidualizowanej ścieżki kształcenia.

4 Uczniowie **nieposiadający orzeczenia lub opinii**, którzy potrzebują pomocy psychologiczno-pedagogicznej na podstawie **rozpoznania dokonanego w przedszkolu**, w **szkole** lub **innej placówce** przez kadrę pedagogiczną.

Rozpoznanie to może dotyczyć:

- szczególnych uzdolnień ucznia, ale i dysharmonii rozwojowych, trudności w uczeniu się,
- zaburzeń zachowania lub emocji,
- deficytów kompetencji i zaburzeń sprawności językowych,
- ryzyka wystąpienia specyficznych trudności w uczeniu się lub trudności wynikających z **choroby przewlekłej**,
- sytuacji kryzysowych lub traumatycznych,
- niepowodzeń edukacyjnych,
- zaniedbań środowiskowych,
- trudności w adaptacji w nowym środowisku.

Orzeczenia i opinie na WNIOSEK RODZICÓW wydają poradnie psychologiczno-pedagogiczne właściwe ze względu na szkołę, do której uczęszcza uczeń, lub ze względu na miejsce zamieszkania, jeśli dziecko nie uczęszcza do szkoły.

Korzystanie z pomocy psychologiczno-pedagogicznej jest dobrowolne i nieodpłatne.

Specjalne warunki edukacyjne

Przedszkola, szkoły i placówki oświatowe zobowiązane są do:

- stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy,
- dostosowania warunków edukacyjnych – metod i form pracy do potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia i wymagań edukacyjnych,
- indywidualizacji kształcenia,
- zapewnienia wsparcia wszystkim uczniom lub wychowankom, stosownie do ich potrzeb.

Dotyczy dostosowania

- otoczenia (sprzęt, wyposażenie sali, oświetlenie, rozkład zajęć itp.) oraz środków dydaktycznych,
- metod, form i organizacji pracy na lekcjach i zajęciach dodatkowych,
- sposobu sprawdzania i oceniania wiedzy (metody, formy, kryteria oceniania).

KSZTAŁCENIE SPECJALNE

Placówki oświatowe

Kształcenie **uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego** może być prowadzone w:

- przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych,
- przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi,
- przedszkolach i szkołach integracyjnych,
- przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych z oddziałami specjalnymi,
- przedszkolach i szkołach specjalnych,
- oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych,
- szkołach specjalnych przysposabiających do pracy,
- innych formach wychowania przedszkolnego,
- młodzieżowych ośrodkach wychowawczych,
- młodzieżowych ośrodkach socjoterapii,
- specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych,
- specjalnych ośrodkach wychowawczych,
- ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych.

Decyzję o wyborze formy i miejsca kształcenia podejmują **rodzice** dziecka. Jedynie do młodzieżowych ośrodków wychowawczych uczniów kieruje **sąd**.

Szkoła specjalna

Szkoła specjalna jako jednostka organizacji oświaty specjalnej jest instytucją zajmującą się opieką, wychowaniem, kształceniem, rehabilitacją (rewalidacją), resocjalizacją dzieci, młodzieży i osób dorosłych niepełnosprawnych oraz z zaburzonym zachowaniem.

Wyróżnia ją:

- podmiot oddziaływań – uczeń wymagający specjalnej realizacji potrzeb edukacyjnych,
- zachodzące procesy – oprócz wychowania i kształcenia także rehabilitacja (rewalidacja), resocjalizacja oraz mająca coraz większe znaczenie opieka,
- lepsze warunki kształcenia – mniej liczne klasy, bogate wyposażenie w środki dydaktyczne, specjalne metody pracy oraz specjalistycznie przygotowana kadra pedagogiczna,
- okres edukacji – uczeń może kontynuować naukę do 20. r.ż. w zakresie szkoły podstawowej, do 21. r.ż. – w gimnazjum, do 24. r.ż. – w szkole ponadpodstawowej.

Indywidualny Program Edukacyjno-Terapeutyczny

Dla wszystkich uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego zespół specjalistów i nauczycieli placówki oświatowej opracowuje Indywidualny Program Edukacyjno-Terapeutyczny (IPET). To dokument, w którym ustala się formy i okres udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz wymiar godzin. IPET określa:

1 Zakres i sposób dostosowania programu wychowania przedszkolnego oraz wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia.

2 Zintegrowane działania nauczycieli i specjalistów prowadzących zajęcia z uczniem, a w przypadku ośrodków, także wychowawców prowadzących zajęcia z wychowankiem w tym

ośrodka, ukierunkowane na poprawę funkcjonowania ucznia, w tym na komunikowanie się ucznia z otoczeniem z użyciem wspomagających i alternatywnych metod komunikacji (AAC) oraz wzmacnianie jego uczestnictwa w życiu przedszkolnym lub szkolnym, w przypadku:

- ucznia niepełnosprawnego – działania o charakterze rewalidacyjnym,
- ucznia niedostosowanego społecznie – działania o charakterze resocjalizacyjnym,
- ucznia zagrożonego niedostosowaniem społecznym – działania o charakterze socjoterapeutycznym.

3 **Formy i okres udzielania uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej** oraz wymiar godzin, w którym poszczególne formy pomocy będą realizowane.

4 **Działania wspierające rodziców ucznia** oraz zakres współdziałania z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, w tym poradniami specjalistycznymi, placówkami doskonalenia nauczycieli, organizacjami pozarządowymi, innymi instytucjami oraz podmiotami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży, a w przypadku przedszkoli, innych form wychowania przedszkolnego, szkół i oddziałów, również ze specjalnymi ośrodkami szkolno-wychowawczymi, młodzieżowymi ośrodkami wychowawczymi i młodzieżowymi ośrodkami socjoterapii.

5 **Zajęcia rewalidacyjne, resocjalizacyjne i socjoterapeutyczne** oraz inne zajęcia odpowiednie ze względu na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne ucznia, a także:

- w przypadku ucznia klasy VII i VIII szkoły podstawowej, branżowej szkoły I stopnia, liceum ogólnokształcącego i technikum – zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego,
- zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu realizowane w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- zakres współpracy nauczycieli i specjalistów z rodzicami.

6 W przypadku uczniów niepełnosprawnych – **rodzaj i sposób dostosowania warunków organizacji kształcenia do rodzaju niepełnosprawności**, także w zakresie wykorzystywania technologii wspomagających kształcenie.

7 W zależności od indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia wskazanych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego – **wybrane zajęcia** wychowania przedszkolnego lub zajęcia edukacyjne są realizowane są **indywidualnie** lub **w grupie** liczącej do 5 uczniów.

Szkoła powinna zapewnić rodzicom pełną wiedzę o zakresie realizacji programu oraz umożliwić jego współtworzenie. Obowiązkiem placówki jest przedstawienie rodzicom końcowej wersji programu (w formie pisemnej).

NAJCZĘŚCIEJ ZADAWANE PYTANIA

1 **Czy uczniowie z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego mogą uczyć się w szkole ogólnodostępnej?**

Tak, mogą.

2 **Kto ma zapewnić organizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom ze SPE oraz organizację kształcenia specjalnego?**

Dyrektor przedszkola, szkoły lub innej placówki.

3 **Kiedy rodzice mogą wystąpić o pomoc w postaci dodatkowego nauczyciela dla swojego dziecka?**

Placówka zatrudnia dodatkowo nauczyciela, za zgodą organu prowadzącego, jeśli uczeń uczęszczający do **szkoły ogólnodostępnej** posiada orzeczenie z uwagi na:

- niepełnosprawność intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym,
- niepełnosprawność ruchową, w tym afazję,
- autyzm, w tym zespół Aspergera,
- niepełnosprawności sprzężone.

W **oddziałach integracyjnych** obligatoryjnie zatrudnia się dodatkowo nauczycieli z kwalifikacjami z zakresu pedagogiki specjalnej.

W **przedszkolach ogólnodostępnych**, innych formach wychowania przedszkolnego i szkołach ogólnodostępnych, w których kształceniem specjalnym są objęci uczniowie posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na autyzm (w tym zespół Aspergera) lub niepełnosprawności sprzężone obowiązkowo dodatkowo zatrudnia się:

- nauczycieli posiadających kwalifikacje z zakresu pedagogiki specjalnej w celu współorganizowania kształcenia dzieci niepełnosprawnych,
- specjalistów,
- asystentów nauczycieli lub osób niebędących nauczycielami, posiadających przygotowanie uznane przez dyrektora szkoły za odpowiednie do prowadzenia danych zajęć, prowadzących zajęcia w klasach I–III szkoły podstawowej,
- asystentów wychowawców świetlicy (do 31 VIII 2020 r.),
- pomoc nauczycieli – z uwzględnieniem realizacji zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego.

W przedszkolach ogólnodostępnych, innych formach wychowania przedszkolnego i szkołach ogólnodostępnych, w których kształceniem specjalnym są objęci uczniowie posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego (wydane ze względu na niesłyszenie, słabe słyszenie, niewidzenie, słabe widzenie, niepełnosprawność ruchową, w tym afazję, niepełnosprawność intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym lub znacznym)

za zgodą organu prowadzącego można zatrudnić dodatkowo nauczycieli posiadających kwalifikacje z zakresu pedagogiki specjalnej, specjalistów lub asystenta nauczyciela lub

osoby, prowadzących zajęcia w klasach I–III szkoły podstawowej, lub asystenta wychowawcy świetlicy, lub pomoc nauczyciela.

4 Kto może być zwolniony w szkole z nauki drugiego języka obcego?

Dyrektor zwalnia ucznia z nauki drugiego języka obcego **na wniosek rodziców** (prawnych opiekunów) lub **na wniosek pełnoletniego ucznia** na podstawie opinii lub orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego z poradni psychologiczno-pedagogicznej bądź specjalistycznej.

Zwolnienie następuje do końca danego **etapu edukacyjnego** i może dotyczyć ucznia z:

- wadą słuchu,
- głęboką dysleksją rozwojową,
- afazją,
- niepełnosprawnościami sprzężonymi,
- autyzmem, w tym z zespołem Aspergera.

5 Co to jest nauczanie domowe, czyli spełnianie obowiązku szkolnego/nauki poza szkołą?

Uczeń może uczyć się w domu, **odpowiedzialność za jego edukację przejmują rodzice**. Zezwolenie na nauczanie w domu może wydać dyrektor placówki, do której dziecko zostało przyjęte. Rodzice winni wystąpić z wnioskiem oraz dokumentacją zawierającą:

- opinię publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej,
- oświadczenie rodziców o zapewnieniu dziecku warunków umożliwiających realizację podstawy programowej obowiązującej na danym etapie edukacyjnym,
- **zobowiązanie** rodziców **do przystępowania** w każdym roku szkolnym przez dziecko spełniające obowiązek szkolny lub obowiązek nauki **do rocznych egzaminów klasyfikacyjnych** przeprowadzanych przez szkołę.

6 Co to jest zindywidualizowana ścieżka kształcenia?

Zindywidualizowana ścieżka realizacji obowiązkowego przygotowania przedszkolnego oraz kształcenia jest organizowana **dla uczniów, którzy mogą uczęszczać do szkoły, ale** ze względu na trudności w funkcjonowaniu wynikające w szczególności ze stanu zdrowia **nie mogą realizować wszystkich zajęć edukacyjnych wspólnie z oddziałem szkolnym** i wymagają dostosowania organizacji i procesu nauczania do ich specjalnych potrzeb edukacyjnych. Polega to na dostosowaniu programu wychowania przedszkolnego lub nauczania w zakresie metod i form ich realizacji do indywidualnych potrzeb (w tym zdrowotnych) i możliwości psychofizycznych ucznia.

7 Jak uzyskać zindywidualizowaną ścieżkę kształcenia?

Rodzice, np. ucznia z problemem zdrowotnym, **występują do poradni psychologicznej z wnioskiem** o przyznanie zindywidualizowanej ścieżki.

Powinni dołączyć dokumentację określającą:

- trudności w funkcjonowaniu dziecka w przedszkolu lub szkole,
- jeśli uczeń ma być objęty zindywidualizowaną ścieżką ze względu na stan zdrowia – także wpływ przebiegu choroby na jego funkcjonowanie w przedszkolu lub szkole oraz ograniczenia w zakresie możliwości udziału ucznia w zajęciach wychowania przedszkolnego lub zajęciach edukacyjnych wspólnie z oddziałem przedszkolnym lub szkolnym,
- jeśli uczeń uczęszcza do przedszkola lub szkoły – opinię nauczycieli i specjalistów prowadzących zajęcia o funkcjonowaniu ucznia w przedszkolu lub szkole.

Lekarze i specjaliści z poradni nie podejmują decyzji o wymiarze godzin, jaki ma realizować uczeń w ramach zindywidualizowanej ścieżki. Jest to forma pomocy psychologiczno-pedagogicznej, za której organizację odpowiada i podejmuje decyzję o jej przebiegu dyrektor przedszkola/szkoły.

8 Czy uczniowie realizujący zindywidualizowaną ścieżkę kształcenia mogą część zajęć lekcyjnych realizować z klasą, a część indywidualnie z nauczycielem?

Tak, istnieje taka możliwość. Aby zapobiec wykluczeniu ze środowiska rówieśniczego, uczniowie ci mogą część zajęć lekcyjnych realizować indywidualnie z nauczycielem, a część z klasą.

9 Jakie czynniki uwzględnia się w zaświadczeniu do poradni psychologiczno-pedagogicznej w przypadku choroby ucznia?

Są to m.in.: poziom aktywności i sprawności fizycznej, odporność psychofizyczna (np. męczliwość, labilność nastroju, drażliwość, apatia, lęk przed odrzuceniem), relacje z rówieśnikami (izolacja, natarczywość, sposoby komunikowania się), akceptacja choroby lub jej brak, motywacja i możliwości uczenia się oraz ograniczenia dotyczące np. sytuacji zwiększających ryzyko nasilenia choroby, czasu i rodzaju podejmowanej aktywności, wydolności fizycznej, korzystania z urządzeń, w tym multimedialnych oraz ograniczenia wynikające z następstw przyjmowania leków.

10 Co określa opinia wydana przez poradnię?

Opinia wydana przez poradnię określa

- **zakres**, w jakim uczeń nie może brać udziału w zajęciach wychowania przedszkolnego lub zajęciach edukacyjnych wspólnie z oddziałem przedszkolnym lub szkolnym,
- **okres objęcia** ucznia zindywidualizowaną ścieżką, nie dłuższy jednak niż rok szkolny,
- **działania**, jakie powinny zostać podjęte w celu usunięcia barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie ucznia oraz jego uczestnictwo w życiu przedszkola lub szkoły.

Ścieżki nie organizuje się dla ucznia z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego lub nauczania indywidualnego.

11 Kiedy można odroczyć obowiązek szkolny?

Obowiązek szkolny może być odroczony w danym roku szkolnym przez dyrektora publicznej szkoły podstawowej, w obwodzie której dziecko mieszka, na wniosek rodziców.

Można go odroczyć **w danym roku szkolnym, w którym dziecko ma rozpocząć edukację**. Rozpoczęcie spełniania tego obowiązku przez dziecko posiadające orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego można maksymalnie odroczyć do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 9 lat. Odracza się na 1 rok szkolny, ale można ponownie złożyć wniosek.

Do wniosku dołącza się orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego oraz opinię, z której wynika potrzeba odroczenia spełniania przez dziecko obowiązku szkolnego w danym roku szkolnym, wydaną przez publiczną lub niepubliczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną.

12 Do kiedy trwa obowiązek szkolny, a do kiedy obowiązek nauki?

Obowiązek szkolny trwa do ukończenia szkoły podstawowej/gimnazjum, natomiast **obowiązek nauki** trwa do ukończenia 18. r.ż. Może być również inna forma realizacji obowiązku nauki, np. kursy zawodowe, Ochotnicze Hufce Pracy (młodzieży między 15 a 18 r.ż. umożliwiają realizację obowiązku szkolnego z jednoczesnym przyuczeniem do zawodu). Nierealizowanie obowiązku szkolnego i nauki skutkuje wszczęciem postępowania administracyjnego lub np. skierowaniem sprawy do sądu i umieszczeniem ucznia w młodzieżowym ośrodku wychowawczym.

13 O ile można przedłużyć okres nauki?

Uczniowie posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na niepełnosprawność mogą uczyć się w:

- szkole podstawowej do końca roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym uczeń kończy 20. r.ż.,

- w szkole ponadpodstawowej do końca roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym uczeń kończy 24. r.ż.

14 Kto decyduje o dostosowaniach podczas egzaminów zewnętrznych (egzamin ósmoklasisty, gimnazjalny, maturalny, zawodowy, eksternistyczny)?

We wrześniu każdego roku pojawia się na stronie **cke.gov.pl** komunikat dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej w sprawie szczegółowych sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu w danym roku szkolnym. Komunikat określa dostosowania dla uczniów ze SPE.

15 Czy uczniowie przewlekle chorzy mogą korzystać z wydłużonego czasu i innych form dostosowań podczas egzaminów?

Tak, ale trzeba pamiętać o złożeniu zaświadczenia od lekarza o stanie zdrowia ucznia. W roku szkolnym 2017/18 takie zaświadczenie należało przedłożyć dyrektorowi szkoły nie później niż do 15 października 2017 r. w przypadku egzaminu gimnazjalnego i do 30 września 2017 r. w przypadku egzaminu maturalnego. Uwaga, nie są to stałe daty. **Właściwe terminy należy odszukać na początku września na stronie CKE.**

W szczególnych przypadkach losowych lub zdrowotnych:

- zaświadczenie mogło i może być przedłożone w terminie późniejszym, niezwłocznie po otrzymaniu dokumentu. Dyrektor szkoły indywidualnie kontaktuje się z OKE;
- dyrektor szkoły, na wniosek rady pedagogicznej, może wystąpić do dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej z wnioskiem o wyrażenie zgody na przystąpienie ucznia lub absolwenta do egzaminu w warunkach dostosowanych do jego potrzeb edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych, nieujętych w komunikacie CKE. Wniosek powinien być uzasadniony i potwierdzony stosownymi dokumentami. Uzgodnienia pomiędzy dyrektorem szkoły a dyrektorem OKE odbywają się w formie pisemnej.

16 Czy uczniowie szkoły podstawowej będą przystępowali do egzaminu ósmoklasisty?

Tak. Pierwszy egzamin dla ósmoklasistów odbędzie się w kwietniu 2019 roku.

17 Czy nauczanie indywidualne może być określone czasowo?

Tak. Z uwagi na stan zdrowia ucznia w zaświadczeniu wydanym przez lekarza powinien być określony czas trwania nauczania indywidualnego, min. – 30 dni, max. – 1 rok szkolny.

18 Rozporządzeniem Ministra Edukacji z 9 VIII 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej wprowadzono nowe rozwiązania. Jakie?

Na podstawie rozpoznania

- **indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych** dziecka/ucznia,
- **czynników środowiskowych** wpływających na jego funkcjonowanie w przedszkolu, szkole i placówce

wprowadzono możliwość korzystania z

- zajęć rozwijających **umiejętności uczenia się**
- zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne
- **indywidualizowanej ścieżki** – dla uczniów, których stan zdrowia nie uniemożliwia ani znacznie nie utrudnia uczęszczania do przedszkola lub szkoły, i którzy powinni uczyć się razem z rówieśnikami i mieć zapewnione odpowiednie wsparcie i opiekę ze strony szkoły.

Celem pomocy jest wspieranie potencjału rozwojowego dziecka/ucznia i stwarzanie warunków do jego aktywnego i pełnego uczestnictwa w życiu przedszkola, szkoły i placówki oraz w środowisku społecznym.

Dyrektor przedszkola lub szkoły może, **za zgodą rodziców**, wystąpić z **wnioskiem o diagnozę problemu** ucznia do publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, kiedy działania szkoły nie poprawiają funkcjonowania ucznia (rodzic może zwrócić się bezpośrednio do poradni psychologiczno-pedagogicznej o pomoc).

19 Jakie zmiany w nauczaniu indywidualnym wprowadza Rozporządzenie MEN z 9 VIII 2017 r.?

Nauczanie indywidualne – zasadnicze zmiany

- W przepisach dotyczących możliwości odstąpienia od realizacji niektórych treści nauczania objętych obowiązkowymi zajęciami edukacyjnymi, stosownie do możliwości psychofizycznych ucznia oraz warunków w miejscu, w którym są organizowane zajęcia indywidualnego nauczania wskazano, że **odstąpienie od niektórych treści nauczania będzie wymagało opinii rodziców ucznia albo pełnoletniego ucznia**.
- **Zrezygnowano z** możliwości organizowania **indywidualnego nauczania na terenie szkoły**, jednocześnie zobowiązano dyrektora szkoły do:
 - podejmowania działań umożliwiających **kontakt ucznia z klasą**,
 - organizowania różnych form uczestniczenia w **życiu szkoły**, m.in. udział w zajęciach rozwijających zainteresowania i uzdolnienia, uroczystościach i imprezach.
- Na wniosek rodziców (albo pełnoletniego ucznia) dopuszczono możliwość **czasowego zawieszenia** organizacji indywidualnego nauczania na okres wskazany w zaświadczeniu lekarskim, w przypadku gdy stan zdrowia ucznia ulegnie czasowej poprawie.

WAŻNE AKTY PRAWNE

1. Ustawa z 7 września 1991 r. o systemie oświaty, z późniejszymi zmianami (Dz. U. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572, z późn. zm.).
2. Ustawa z 6 grudnia 2013 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2014 r. poz. 7).
3. Ustawa z 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59).
4. Ustawa z 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 60).
5. Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2016 r. poz. 1379).
6. Ustawa z 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych (Dz. U. z 2017 poz. 2203).
7. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli (Dz. U. z 2017 r. poz. 649).
8. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 356).
9. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 11 sierpnia 2017 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek (Dz. U. z 2017 r. poz. 1611).
10. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 24 sierpnia 2017 r. w sprawie organizacji kształcenia oraz warunków i form realizowania specjalnych działań opiekuńczo-wychowawczych w przedszkolach i szkołach specjalnych, zorganizowanych w podmiotach leczniczych i jednostkach pomocy społecznej (Dz. U. z 2017 r. poz. 1654).
11. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 11 sierpnia 2017 r. w sprawie publicznych placówek oświatowo-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodków wychowawczych, ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych oraz placówek zapewniających opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania (Dz. U. z 2017 r. poz. 1606).

12. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1651).
13. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 września 2017 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1743).
14. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów w szkołach publicznych 3 sierpnia 2017 r. (Dz. U. z 2017 r. poz. 1534).
15. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie, w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1651).
16. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz. U. z 2017 r. poz. 1646).
17. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego dzieci i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży (Dz. U. z 2017 r. poz. 1616).
18. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2017 r. poz. 1591).
19. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego dzieci i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży (Dz. U. z 2017 r. poz. 1656).
20. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy (Dz. U. 11.155.920).
21. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie sposobu organizacji uzupełniania wykształcenia ogólnego młodzieży w Ochotniczych Hufcach Pracy oraz zdobywania przez nią kwalifikacji zawodowych (Dz. U. 04.262.2604).

REKOMENDACJE

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Dziecka

Marek Michalak

ZSS.421.5.2018.EK

Warszawa, 26.kwietnia 2018 roku

Prawo dziecka do nauki gwarantują przepisy Konwencji o prawach dziecka oraz Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a jego należyta realizacja jest niezbędna dla zapewnienia najmłodszym warunków do prawidłowego i wszechstronnego rozwoju.

Jako Rzecznik Praw Dziecka podejmuję wielopłaszczyznowe działania zmierzające do poprawy jakości edukacji, konsekwentnie zabiegam o to, by każde dziecko w Polsce miało możliwość aktywnego uczestnictwa w procesie nauki, dostosowanym do jego potrzeb i możliwości. Starania te mają na celu wskazanie przedstawicielom władzy publicznej problemów wymagających pilnej interwencji oraz wypracowania skutecznych rozwiązań w obszarach dotychczas nieregulowanych lub uregulowanych w niewystarczający sposób.

Od października 2016 r. w Biurze Rzecznika Praw Dziecka pracuje *Zespół ds. aktywnej polityki wobec zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży przy Rzeczniku Praw Dziecka*. W skład Zespołu wchodzi specjaliści – lekarze psychiatry, psychologowie, pedagodzy, terapeuci oraz pracownicy organizacji pozarządowych, zajmujący się problematyką ochrony zdrowia psychicznego, a także edukacją młodzieży z zaburzeniami psychicznymi. Wartością pracy tego multidyscyplinarnego Zespołu jest wymiana doświadczeń, w tym poznawanie odrębnych potrzeb zawodowych, wynikających z miejsca pracy oraz specyfiki pacjentów i podopiecznych.

Jednym z zagadnień często przewijających się w pracy Zespołu, były trudności w realizacji zadań z zakresu edukacji dla dzieci i młodzieży, korzystającej z systemu leczenia psychiatrycznego. Z barierami w zakresie egzekwowania w systemie edukacji rozwiązań korzystnych dla dzieci i młodzieży spotykają się nie tylko opiekunowie uczniów z problemami psychicznymi (objawami depresji, nadpobudliwymi, z rozpoznanymi

całościowymi zaburzeniami rozwoju), ale również uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Właśnie dlatego członkowie Zespołu podjęli decyzję o potrzebie stworzenia opracowania, zawierającego informacje przydatne dla lekarzy, terapeutów, nauczycieli oraz rodziców.

Autorka prezentowanej publikacji dysponuje bardzo dużym doświadczeniem w pracy z młodzieżą z rozpoznanymi specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Powstały tekst został skonsultowany i zaaprobowany przez specjalistów w zakresie edukacji i wychowania. Jest krótki, napisany przystępnym językiem, a zawarte w nim wskazówki pozwalają na ich wykorzystanie zgodnie z potrzebami odbiorcy, przybliża i popularyzuje wiedzę w jaki sposób znaleźć dla każdego dziecka taką formę kształcenia, która pozwoli na osiągnięcie przez nie sukcesu edukacyjnego, na miarę posiadanych możliwości.

Zachęcam do lektury i codziennego korzystania z zawartych w opracowaniu informacji.

Zaproszenie srecnie
Marek Pablichalski

Poradnik stanowi zwięzłe podsumowanie informacji na temat wsparcia, jakie uczniom ze specjalnymi potrzebami zdrowotnymi oferuje system edukacji. To zagadnienie ważne zwłaszcza dla lekarzy psychiatrów. Niezbędnym elementem kompleksowego planu terapeutycznego jest współpraca ze szkołą. Trudności szkolne mogą być czynnikiem utrudniającym poprawę stanu psychicznego, zaś wsparcie szkoły bywa nieocenionym elementem procesu rehabilitacji i zdrowienia. Informacje zawarte w poradniku pomogą w racjonalnym wykorzystaniu dostępnych możliwości. Dlatego polecam tę publikację.

dr hab. n. med. Barbara Remberk – lekarz psychiatra

Nowe rozporządzenia, które pojawiły się w sierpniu 2017 r. odnośnie do organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole, spowodowały wiele sytuacji, w których działania podejmowane były w niepewności. Poradnik to spójna dawka informacji na tematy, które wzbudzają wiele wątpliwości nauczycieli i rodziców. Jest on kompendium wiedzy z zakresu pomocy i wsparcia dziecka ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Napisany w sposób przystępny, wprost odpowiada na konkretne, bardzo często pojawiające się pytania. Definiuje, kim jest uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, z jakiej oferty edukacyjnej może skorzystać i jakie konkretne rozwiązania wspierające można wprowadzić w placówce.

Moją szczególną uwagę zwróciło przedstawienie możliwości szkół, w tym szkoły specjalnej jako tej z ofertą skierowaną do ucznia wymagającego specjalnej realizacji potrzeb edukacyjnych. Jako pedagog pracujący w szkole z oddziałami integracyjnymi uważam za istotne wskazanie możliwości stosowania ogólnodostępnych rozwiązań w edukacji uczniów ze SPE.

Poradnik ten powinien zostać rozpowszechniony w każdej szkole, poradniach psychologiczno-pedagogicznych i specjalistycznych oraz wśród rodziców.

Katarzyna Nowak Zawadzka – pedagog szkolny
Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 87 w Warszawie

Zmiany w rozwoju fizycznym, psychicznym i społecznym przebiegają przez całe życie człowieka. Dzieciństwo i młodość to czas, w którym dynamika zmian jest tak intensywna, że nawet krótka choroba lub przejściowe problemy z funkcjonowaniem mogą spowodować znaczną dysharmonię rozwoju.

Zaburzenia i choroby mające charakter przewlekły i dłużej trwające problemy z zachowaniem wymagają szczególnej uwagi ze strony rodziców, lekarzy, ale również systemu edukacyjnego. Stan zdrowia uczniów wpływa na ich funkcjonowanie w szkole. Poziom osiągnięć szkolnych, dobre samopoczucie wśród rówieśników i życzliwość nauczycieli kształtują samoocenę i decydują o akceptacji roli ucznia. Dlatego tak ważne jest dostosowanie programu nauczania do możliwości uczniów.

Publikacja Elżbiety Kucińskiej Jak pomóc uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi? Informacja dla lekarzy, rodziców i nauczycieli jest ważnym uzupełnieniem wiedzy dotyczącej różnych form kształcenia, szczególnie kształcenia specjalnego. Informator zawiera wiele pytań, ale również obszernych odpowiedzi, które wyjaśniają, kim jest uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i jakie możliwości stwarza polski system oświaty dla dzieci i młodzieży wymagających ukierunkowanej pomocy i wsparcia w realizacji obowiązku szkolnego. Autorka szczegółowo opisuje różne formy kształcenia specjalnego, powołując się na stosowne dokumenty prawne.

Publikacja powinna być jak najszerszej udostępniona rodzicom, lekarzom, psychologom, a przede wszystkim nauczycielom.

dr n. med. Lidia Popek – konsultant wojewódzki
w dziedzinie psychiatrii dzieci i młodzieży na Mazowszu

Publikacja Elżbiety Kucińskiej *Jak pomóc uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi? Informacja dla lekarzy, rodziców i nauczycieli* jest ważnym uzupełnieniem wiedzy dotyczącej różnych form kształcenia, szczególnie kształcenia specjalnego. Informator zawiera wiele pytań, ale również obszernych odpowiedzi, które wyjaśniają, kim jest uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i jakie możliwości stwarza polski system oświaty dla dzieci i młodzieży wymagających ukierunkowanej pomocy i wsparcia w realizacji obowiązku szkolnego. Autorka szczegółowo opisuje różne formy kształcenia specjalnego, powołując się na stosowne dokumenty prawne.

Publikacja powinna być jak najszerszej udostępniona rodzicom, lekarzom, psychologom, a przede wszystkim nauczycielom.

[z rekomendacji dr n. med. Lidii Poppek – konsultanta wojewódzkiego w dziedzinie psychiatrii dzieci i młodzieży na Mazowszu]

Elżbieta Kucińska – od 25 lat pracuje w Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii nr 2 „Kąt” w Warszawie.

Autorka, a od 8 lat także koordynatorka merytoryczna, projektu „Specjalistyczne Punkty Konsultacyjne”, którego zadaniem jest wspieranie zarówno rodziców, jak i wszystkich pracowników instytucji edukacyjnych i pomocowych na terenie Warszawy w zakresie rozpoznawania i diagnozowania trudności edukacyjnych.

Prowadzi zajęcia z nauczycielami, rodzicami, uczniami oraz ze studentami.

Członkini Zespołu ds. aktywnej polityki wobec zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży przy Rzeczniku Praw Dziecka.

Publikację sfinansowano ze środków **FUNDACJI NA RZECZ ŻYCIA BEZ DEPRESJI I UZALEŻNIEŃ „VITRIOL”**.

Zdjęcie na okładce pochodzi z wolnych zasobów **pixabay.com**.